

SCENARIUSZ
DO TEMATU 23

Temat lekcji: Spór o sposób uzasadniania twierdzeń w etyce: konsekwencjalizm vs. deontologizm etyczny.

Klasa/czas trwania lekcji: klasa I szkoły ponadpodstawowej / 45 min

Podstawa programowa: filozofia w zakresie podstawowym

Program nauczania: program nauczania filozofii w zakresie podstawowym *Źródła mądrości* [lekcja nr 23 Programu].

Cele główne:

1. wiedza: opanowanie wiadomości na temat sporu o sposób uzasadniania twierdzeń w etyce (konsekwencjalizm vs. deontologizm) oraz poznanie modelowych teorii etycznych (kantyzm, utilitaryzm).
2. kompetencje kluczowe:
  - 1) rozwijanie kompetencji w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
  - 2) rozwijanie kompetencji osobistych, społecznych oraz umiejętności uczenia się.
    - a) umiejętności: doskonalenie umiejętności notowania (w tym tworzenie prostej mapy myśli), doskonalenie umiejętności rozwiązywania zadań z zakresu edukacji filozoficznej, doskonalenie umiejętności analizy problemu moralnego z wykorzystaniem uzyskanej wiedzy, umiejętności współpracy;
    - b) postawy: rozwijanie wrażliwości aksjologicznej, uważności, sumienności (pracowitości), refleksyjności.

Cele szczegółowe – uczeń:

- 1) wie, że etykę pojmuje się jako refleksję zorientowaną na uzasadnianiu moralności;
- 2) wyjaśnia, czego dotyczy spór między konsekwencjalizmem a deontologizmem etycznym oraz zna tezy obydwóch stanowisk;
- 3) wie, że utilitaryzm jest teorią konsekwencjalistyczną oraz przedstawia krótką charakterystykę utilitaryzmu J. S. Millera;
- 4) wie, że etyka I. Kanta jest teorią deontologiczną oraz prezentuje krótką charakterystykę autonomicznej etyki obowiązku I. Kanta;
- 5) rozważa wybrany problem moralny na gruncie utilitaryzmu i kantyzmu oraz formułuje ocenę moralną analizowanego problemu;
- 6) na podanym przez siebie przykładzie wskazuje na jedną z trudności wybranej teorii etycznej.

Metody i techniki pracy: wykład, notowanie, metody pracy z tekstem (w oparciu o materiał edukacyjny – karta pracy), mapa myśli.

Formy pracy: praca indywidualna i w parach, praca z całą klasą.

Środki dydaktyczne: prezentacja, materiał dydaktyczny (karta pracy z zadaniami).

Przebieg lekcji:

Etapy lekcji	Czas	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
Etap wstępny	3 min.	1) Krótkie nawiązanie do wcześniejszych zajęć i wskazanie na związek z tematyką zajęć obecnych. 2) Przedstawienie tematu i celów lekcji – wskazanie na sposoby ich realizacji.	Notowanie
	3 min.	Czynności organizacyjne (lista obecności; rozdanie materiałów – karta pracy)	
Etap główny	7-8min.	Wyjaśnienie zadania edukacyjnego nr 1. – przekazanie uczniom karty pracy (do zadania nr 1)	Praca samodzielna ucznia – zadanie 1. (karta pracy)
	9-11min.	Wykład dotyczący sporu o sposób uzasadniania przekonań moralnych; akcent na związką charakterystykę etyki I. Kanta i etyki J.S. Milla jako przykładów konsekwencjalizmu i deontologizmu.	Notowanie; tworzenie prostej mapy myśli – zadanie 2. (karta pracy)
	4-5min.	Wyjaśnienie zadania edukacyjnego nr 3	Praca samodzielna ucznia – zadanie 3. (karta pracy)
	3-5 min.	Kontrola oceny rozwiązania zadania nr 4	Ocena rozwiązania zadania 3. Uzupelnienie notatki – zadanie 4. (karta pracy)
	9-11min.	1) Wyjaśnienie zadania 5. i motywowanie uczniów do zdyscyplinowanej pracy. 2) Kontrola rozwiązań	Praca w parach. Zadanie 5. (karta pracy)
Etap końcowy	3 min.	1) Podsumowanie lekcji 2) Zapowiedź tematyki kolejnej lekcji oraz zadanie domowe (ewentualne)	Notowanie

Komentarz metodyczny:

Przedstawiony scenariusz lekcji nawiązuje do wcześniejszych lekcji poświęconych etyce epikurejskiej i stoickiej jako swoiście pojętych prawzorów współczesnych metod uzasadniania twierdzeń w etyce (konsekwencjalizm, deontologizm). Scenariusz stanowi jednak samodzielną całość. Realizacja wszystkich punktów scenariusza wymaga bardzo dużej dyscypliny i intensywnej pracy uczniów. Jeżeli nauczyciel uzna, że jego uczniowie nie będą w stanie zrealizować wszystkich zadań przewidzianych w scenariuszu, może scenariusz stosownie zmodyfikować (można zrezygnować z zadania 4b; zadanie 5. można zmodyfikować lub potraktować jako zadanie domowe, nad którym pracę warto/należy rozpocząć podczas lekcji).

Poza uzyskaną wiedzą i ćwiczeniem wybranych umiejętności, realizacja tak zaprojektowanych zajęć przyczynia się do rozwijania dwóch kompetencji kluczowych: po pierwsze w zakresie rozumienia i tworzenia informacji oraz, po drugie, w zakresie kompetencji osobistych, społecznych oraz umiejętności uczenia się.

Warto podkreślić, że każda z lekcji filozofii może być dobrą sposobnością do urzeczywistnienia jednej z kluczowych idei edukacyjnych, wedle której strategicznym celem edukacji powinno być podnoszenie kultury logicznej uczniów (rozwijanie złożonej umiejętności krytycznego myślenia)¹. Zachęca się, aby nauczyciel filozofii na każdej lekcji nawiązywał do tej idei, wskazując na konkretną wiedzę, umiejętności i postawy, współtworzące lub sprzyjające rozwijaniu krytycznego myślenia.

Należy szczególną uwagę poświęcić na to, aby uczniowie opanowali elementarną wiedzę na temat etyki I. Kanta (jako deontologicznej teorii etycznej) oraz etyki J.S. Milla (jako konsekwencjalistycznej teorii etycznej), ponieważ kolejny temat (nr 24) Programu „Źródła mądrości” będzie realizowany metodą studium przypadku, a w ramach tej metody niezbędne będzie wykorzystanie wiedzy uzyskanej na lekcji realizowanej na bazie niniejszego scenariusza.

---

¹ Zachodzą daleko idące zbieżności między zakresami i treścią obydwu terminów, co uprawnia do uznania kultury logicznej i krytycznego myślenia za zasadniczo ten sam cel pracy edukacyjnej.

